כשם שפרצופיהם שונים כך דעותיהם שונות

בסודשיח

בס"ד ■ יום רביעי ■ פרשת עקב ■ כ' מנחם אב ה'תשע"ט ■ 21.08.2019 ■ גליון מס' 545

תפוצה לכל קהילות ישראל

עוד בעיתון

ניתן לעבור לכתבה הרצויה ע"י לחיצה על שמה.

לא על הלחם
במשלוש המזון נמצא הלחם כבסיס שעליו נבנה ומוזן גוף האדם, ובלא הפחמימות הגוף...
המשך בעמי 2

ישראל תחת כיבוש יווני?
בחופשת הקיץ (חופשת 'בין הזמנים' כפי שהיא נקראת אצלנו, הדוסים), מזמינים הסבא...
המשך בעמי 3

קצרים....
- "ארץ אשר לא במסכנת תאכל בה לחם"
- "והיה אם שכח תשכח את ה' אלוקיך"
- "ברוך תהיה מכל העמים לא יהיה בך עקר ועקרה"
- "כי תאמר... איכה אוכל להורישם לא תירא מהם"
- "את המשפטים האלה"

המשך בעמי 4

שוויית קיץ
בטיול באירופה מצאנו את עצמנו כלואים במלון בשבת משום שדלת הכניסה הראשית נפתחה ונסגרה אוטומטית באמצעות עין חשמלית...
המשך בעמי 5

סיפור לשבת
הלוואי ישמע ה' בקולי
לאחר פירוק ברית המועצות ה"פסטרואיקה", הוזמנה ישיבת "עטרת ישראל" בנשיאות הרה"ג ברוך מרדכי אזרחי שליט"א...
המשך בעמי 6

שביבים
- הגה"צ רבי אהרן טויסיג שליט"א על כוחה של מחמאה
- כמו זכור ושמור
- עם גלידה להתקרב ל-ה'

המשך בעמי 7

תורה עם דרך ארץ

/ הרב יעקב הלוי פילבר

במסכת ברכות [לה ב] נחלקו רבי ישמעאל ורבי שמעון בר יוחאי בענין תורה ודרך ארץ, מצד אחד אומר הכתוב [יהושע א ח]: "לא ימוש ספר התורה הזה מפיך, והגית בו יומם ולילה" שמובנו הוא שהאדם יעסוק רק בתורה וללא הפסק. ועל כך שואל רבי ישמעאל: "יכול דברים ככתבן" [פרש"י: "שלא יעסוק בדרך ארץ"?] ועל כך הוא משיב: "תלמוד לומר: 'ואספת דגנך' הנהג בהם מנהג דרך ארץ" [ופרש"י: "הנהג עם דברי התורה דרך ארץ, שאם תבוא לידי צורך הבריות סופך להבטל מדברי תורה"]. דעתו זו של רבי ישמעאל אינה מקובלת על רשב"י והוא שואל: "אפשר אדם חורש בשעת חרישה, וזורע בשעת זריעה וכו' תורה מה תהא עליה?!" ולכן הוא מסביר שמה שאמרה התורה "ואספת דגנך" זה אינו המצב האידיאלי, אלא הוא בזמן שאין ישראל עושין רצונו של מקום ואז מלאכתן נעשית על ידי עצמן, אבל בזמן שישראל עושין רצונו של מקום מלאכתן נעשית על ידי אחרים, שנאמר: "ועמדו זרים ורעו צאנכם". ועל מחלוקת זו אומר אביי: "רבים עשו כרבי ישמעאל ועלתה בידם והרבה עשו כרשב"י ולא עלתה בידם".

הראי"ה קוק בספרו עין איה [שם] מסביר כי המחלוקת בין רבי ישמעאל ורשב"י אינה מהו האידיאל של האדם, אלא מהי תכונתו הטבעית של האדם כפי שעשאו האלוקים. רבי ישמעאל סובר שהאדם בטבעו אינו יכול לעסוק רק בעיון השכלי מבלי שתקצר נפשו מכך. ורשב"י חולק על כך וסובר שהאדם בטבעו הוא כה נעלה עד שנפשו תבוא על סיפוקה גם אם יעסוק בתורה ללא הפסק, ומה שהאדם במציאות ימינו מוכרח לעסוק בעבודה מעשית כדי לקיים את עצמו זה עונש לאדם בגלל קלקול החטא, אך אם האדם יתעלה אל מעלת האדם השלם הקללה הזו תוסר ממנו ואז ודאי שיוכל לעסוק רק בלימוד התורה. וכיון שהמחלוקת היא על עצם טבע האדם, אין אפשרות להכריע מחלוקת זו אלא במבחן המציאות, על כן מביא אביי ראיה לא מפסוקים אלא מן המציאות: הרבה עשו כרבי ישמעאל ומצאו קורת רוח גם בתורתם וחכמתם וגם בעמלם המעשי בחיי החברה, ואותם שנהגו כרשב"י, לא זו בלבד שלא הצליחו בתורתם אלא ירדו בכישרונותיהם בגלל ההתנגדות הפנימית שמצאו בנפשם מהעיסוק השכלי בלבד שלא היה משולב גם בעיסוק גופני. והדגש בדברי אביי הוא על הרבים, כי לגבי יחידי סגולה גם רבי ישמעאל מודה שיש בחברה יחידים שנוצרו לגדולות ולהם העיסוק בחכמה בלבד בכל זמנם הוא לעונג טבעי, אבל יחידים אלו הם למעלה מהטבע האנושי, והתורה לא ניתנה למלאכי השרת אלא משפטיה הם לפי הטבע האנושי הנוהג ברוב בני האדם.

רבי צדוק הכהן מלובלין בספרו 'צדקת הצדיק' [אות רכד] מסביר שההבדל בין היחיד לרבים בעניין תורה עם דרך ארץ מפורש בתורה: הפרשה הראשונה של קריאת שמע נאמרה בלשון יחיד ובו נאמר נוסף ל"בכל לבבך ובכל נפשך" גם "ובכל מאדך" ופירשו בגמרא [ברכות נד א]: "'בכל לבבך' - בשני יצריך, 'בכל נפשך' - אפילו נוטל את נפשך, 'ובכל מאדך' - בכל ממונך". שכאן התורה פונה אל היחיד, שהיחיד צריך להקריב אפילו את ממונו לאהבת ה'. ואילו פרשה שניה נאמרה בלשון רבים: "בכל לבבכם ובכל נפשכם" ובה לא נאמר "בכל מאודכם", ומזה לומדים שהרבים אינם חייבים להקריב את ממונם. והסיבה היא שהפרשה הראשונה שנאמרה בלשון יחיד, היא מכוונת ליחידים כרשב"י, ובה נאמר "ובכל מאדך", שעליהם מצוה התורה שיקרישו גם את ממונם לעבודת ה', ויחידים אלו אם יעשו כרשב"י הדבר יעלה בידם. אבל פרשה השנייה של קריאת שמע שבה כתוב "ואספת דגנך" וממנו למד רבי ישמעאל "הנהג בהם מנהג דרך ארץ", פרשה זו נאמרה בלשון רבים ובה לא נכתב "ובכל מאדך", מפני שהרבים אינם מצווים להפקיר ממונם, "שאי אפשר לרבים, ולכל העולם כולו, להיות כרשב"י" והם צריכים לנהוג במידת דרך ארץ ולהשגיח על ממונם לפרנסתם וקיום חיותם". ומסביר שם ב'צדקת הצדיק' שהרבים שעשו כרשב"י לא עלתה בידם מפני "שאין זה רצון השם יתברך".

אלא שעל דעתו של רשב"י יש לשאול: לכאורה רשב"י סותר את דעת עצמו, שהרי במסכת מנחות [צט ב] הוא סובר: ש"אפילו לא קרא אלא קריאת שמע שחרית וערבית קיים לא ימוש". ומדבריו משמע שלא זו בלבד שאין האדם חייב ללמוד כל היום כולו, אלא שהוא מקיים את הכתוב: "והגית בו יומם ולילה" גם במינימום של אמירת מעט דברי תורה בבוקר ומעט בערב. [אמנם המינימום הזה אינו אידיאלי, על כן אמרו שם בגמרא ש"דבר זה אסור לאומרו בפני עם הארץ", ופרש"י: "שלא יאמר בקריאת שמע סגי (מספיק), ולא ירגיל בניו לתלמוד תורה"]. ולכאורה יש כאן שתי דעות הפוכות של רשב"י?

אחת האפשרויות ליישב את הסתירה שבדברי רשב"י היא לומר: שדעה אחת נאמרה על ידי רשב"י בתחילה ואחר כך לבסוף חזר בו, וסדר הדברים הוא כך: בתחילה [במסכת ברכות] היתה דעתו של רשב"י שעל האדם להקדיש את כל זמנו ללמוד תורה בלבד, ובדעתו זו הוא החזיק גם לאחר שיצא בפעם הראשונה מן המערה [שבת לג ב] ולכן כאשר ראה בני אדם חורשים וזורעים, הטיח בהם: "מניחים חיי עולם ועוסקים בחיי שעה", ורשב"י שם אינו מסתפק באמירה זו בלבד אלא עבר לתגובה מעשית "כל מקום שנתנו עיניהם מיד נשרף". ועל תגובתו זו של רשב"י אמרה להם בת-קול מן השמים: "להחריב עולמי יצאתם? חזרו למערתכם!". ואז חזרו לשבת במערה שנים עשר חודש נוספים, ואחרי שנה של ישיבה שנייה במערה, שבה כפי הנראה נתגבשה ברשב"י דעה חדשה, שאנו רואים אותה כבר בהתנהלות החדשה שלו מיד לאחר צאתו השנייה מהמערה, כפי שמסופר שם, שעל כל מקרה שהיה רבי אליעזר בנו מכה היה רשב"י מרפא, הבן הצעיר עדיין ממשיך בדרכם הישנה ואילו רשב"י בינתיים התמתן ומלמד זכות על המוני העם ומגלה לבנו את שיטתו החדשה: "די לו לעולם אני ואתה". כלומר אין פתרונות של בבת אחת לתיקון העולם, אלא צריך להתחיל לתקנו במעגל פנימי מצומצם של לומדי תורה המקדישים את כל זמנם ללימודה והפצתה, ולאט לאט להרחיב את המעגל הזה, להגדיל את השורות, ובמתינות ובהדרגה לרומם את החברה לרמה רוחנית גבוהה יותר. ואולי בשלב הזה לאחר צאתו השניה מהמערה נאמרה דעתו החדשה של רשב"י: "שאפילו לא קרא אדם קריאת שמע אלא שחרית וערבית קיים לא ימוש".

לא על הלחם

/ הרב איתמר הרשקו

במשלוש המזון נמצא הלחם כבסיס שעליו נבנה ומוזן גוף האדם, ובלא הפחמימות הגוף יהיה חלש ולא יוכל לעמוד.

למרות זאת מדגיש משה רבינו באזני העם- "כי לא על הלחם לבדו יחיה האדם, כי על כל מוצא פי ה' יחיה האדם". וזאת על מנת לחדד בתודעתו של כל אחד שהתזונה מגיעה באמת מפיו של הקב"ה שאמר ללחם שיזון ולכן הוא מזין[1]. כך שכל המזון הוא רק מגזרתו יתברך.

עיננו הרואות שאכן כך הדבר כאשר יש אנשים הרגישים לגלוטן ואז הלחם לא רק שלא מועיל כי אם מזיק להם.

יחד עם פשטי הדברים, יש כאן גם הזהרה רוחנית שמבקש משה להפנות כלפי העם.

הגמרא בהוריות מספרת על מסע שערכו רבן גמליאל ור' יהושע כשהפליגו בספינה והלחם של רבן גמליאל נגמר, לעומתו- ר' יהושע נשאר גם עם סולת אותה הוא הביא עמו להפלגה, ולולי זאת לא היו שורדים את המסע.

ר' יהושע הסביר לרבן גמליאל שהוא הביא עמו סולת משום שיש כוכב העולה אחת לשבעים שנה ומבלבל את הספנים בניווט והוא חשש שזה יקרה במהלך הפלגתם[2].

המהרש"א במקום מבאר את הסיפור הזה בדרך משל על ים התלמוד בו נמצאים החכמים, כשהתורה נמשלת ללחם וכמו שנאמר "לכו לחמו בלחמי". הדיון שהיה בין ר"ג לר"י נסוב סביב השאלה העתיקה על מי חשוב יותר מבין התלמידי חכמים[3]- סיני הבקיא במשניות ובריתות, או זה המסוגל לעקור הרים בכח הסברא.

רבן גמליאל סבר שכח הסברא והחידוש הוא המעולה שבלימוד התורה, ולכן הוא בא עם הלחם- שהוא תוצר גמור ומלא.

לעומתו רבי יהושע ראה חשיבות דווקא בידיעת שורשי הדברים כמשניות וההלכות שעליהם מבוססת כל התורה כולה.

ימי שנות האדם-שבעים שנה, הם הביטוי לאותו כוכב העלול לבלבל אף את אלו הנוהגים בספינה, תלמידי החכמים. וזאת משום שבעניני הדעות- הפרוץ רב על העומד.

לולי מה שהביא עמו ר' יהושע במשניות וההלכות, לא היו יכולים להתמודד עם דעות מוטעות.

במעשה זה הוכיח ר' יהושע לרבן גמליאל- שלא על הלחם לבדו יחיה האדם, וזאת משום שתורה העוקרת הרים אין בה די על מנת להחיות את האדם ולעמוד מול דעות בעיתיות. ורק אם שומעים למוצא פי ה' שבתורה היא מחיה את האדם. או אז אין שום רוח וכוכב המסוגל לבלבל את האדם.

דבר זה מלמד אותנו משה בפרשה. כל חייו הרוחניים והגשמיים של האדם תלויים במוצא פי ה', שלולי זאת עלול האדם להתבלבל, והגוף לקרוס.

המצוות שבאות מיד אח"כ מדברות על ההזהרה- "השמר לך פן תשכח את ה' אלוקיך" שדבר גורר דבר. מי שלא מכיר את מוצא פי ה' המחייה אותו, סוף שישכח חלילה את מצוותיו.

לאחר מכן האדם יתלה את הצלחותיו בעצמו ובזכויותיו- כחי ועצם ידי... בצדקתי הביאני ה' לרשת את הארץ. למרות שכל כוחו והצדקה שנעשית עמו, מאת ה' היא.

התיקון לכך נמצא בבקשה שמבקש משה בשם ה'- "מה ה' אלוקיך שואל מעמך כי אם ליראה את ה' אלוקיך ללכת בכל דרכיו... לטוב לך". כאשר האדם ילך בדרכי ה' אלוקיו וידבק בו הוא יוכל

לראות כיצד זוהי הטובה הגדולה ביותר עבורו בעצמו, וכך הוא יבחין בדבר ה' המחייה כל דבר בבריאה ובתוכם אותו עצמו.

פרשת והיה אם שמוע המדברת על קיום המצוות באה רק לאחר שקיבל האדם על עצמו עול מלכות שמים, שבלא זאת יהיו המצוות כמצוות אנשים מלומדה.

בימים הללו של 'שבע דנחמתא' מנחה אותנו משה רבינו כיצד לתקן את מה שעשו אבותינו בימי בית ראשון כשעבדו את ה' רק כמנהג אבותיהם ובלא ששמו ליבם די לכך שדבר ה' הוא המחיה את המצוות והתורה של האדם. שע"י שנכוון לבנו ואוזנינו ונבחין בדבר ה' הקיים בכל פינה מחיינו הרוחניים והגשמיים נזכה לחיות חיי קודש יחד עם הטובה הבאה לנו בנחילת הארץ לכל מרחביה.

"לא יתייצב איש בפניכם פחדכם ומוראכם יתן ה' אלקיכם על פני כל הארץ אשר תדרכו בה כאשר דבר לכם".

1 - כמו שאמר ר' חנינה בן דוסא לאחר ששמה חומץ בנרות שבת במקום שמן- מי שאמר לשמן שידלק הוא יאמר לחומץ וידלק- תענית כה.
2 - "כי הא דר' גמליאל ורבי יהושע הוו אזלי בספינתא בהדי דר' גמליאל הוה פיתא בהדי רבי יהושע הוה פיתא וסולתא שלים פיתיה דר' גמליאל סמך אסולתיה דרבי יהושע אמר ליה מי הוה ידעת דהוה לן עכובא כולי האי דאיתית סולתא אמר ליה כוכב אחד לשבעים שנה עולה ומתעה את (הספינות) [הספנים] ואמרתי שמא יעלה ויתעה"- הוריות יא.
3 - ברכות סד., הוריות יד.

ישראל תחת כיבוש יווני?

/ ברוך בן צבי*

בחופשת הקיץ (חופשת 'בין הזמנים' כפי שהיא נקראת אצלנו, הדוסים), מזמינים הסבא והסבתא מקרית-אתא את הנכדות לכמה ימים של כיף. רק נכדות. בלי הבנים 'על הראש'. כך יכולות הבנות לשבת ולדבר, לפטפט ולפטפט, שעות על גבי שעות, מבלי שאף אחד מזכיר להן ש'עשרה קבין של שיחה ירדו לעולם, תשעה נטלו הבנות ועוד אחד הם חטפו....

סבא וסבתא, ההורים המתוקים של אשתי, מכינים כבר מראש סדר יום מרתק, הכולל נסיעות לגליל או לגולן, ללונה פארק בירקא או לאטרקציות אחרות. לא משעמם להן, לבנות שלי וללהקת בנות הדודים המגיעות עימן, אצל סבא וסבתא.

לאחר תשעה באב, אמורות היו כל הנכדות של סבא וסבתא להגיע לקרית-אתא, להנות ממסעדה טובה וכשרה למהדרין, לנסוע לראש הנקרה, לחוף הים הנפרד בחיפה ו...להשתתף בהופעה של הזמר המזרחי החרדי חיים ישראל והזמר החסידי מוטי שטיינמץ.

ואז, בעיצומו של תשעה באב, הוכיחו לנו, בעיקר לבנותי המאוכזבות מאד, שאנחנו חיים תחת כפייה אנטי דתית, כאן, בארץ ישראל, בשנת 2019.

בית משפט המחוזי בנצרת, קיבל ביום צום תשעה באב את עתירת שדולת הנשים נגד עיריית עפולה, ואסרה על קיום מופע הזמר החרדי מתוך הפרדה מגדרית.

בפסיקתו כתב השופט, "אני אוסר על ביצוע הפרדה מגדרית במהלך האירוע. כל אחד מבאי האירוע יהיה רשאי לפי שיקול דעתו לשהות בכל מקום באירוע, ונאסר בזאת על מי מן הסדרנים או המאבטחים, או כל גורם מארגן אחר באירוע, לבצע פעולה כלשהי של הפרדה על רקע מגדרי".

"כן אני מורה למאבטחי וסדרני המשיבות למנוע כל ניסיון שנועד לבצע הפרדה מגדרית, לסכל כל ניסיון להציב שלטים המורים על הפרדה כאמור או מחסומים או אמצעי כריזה וכיו"ב, ולערב את משטרת ישראל הנוכחת במקום בכל מקרה שגורם כלשהוא ינסה לבצע הפרדה".

עוד קבע השופט כי "המשיבות תודענה עד מחר בשעה 16:00 למארגני/מפיקי האירוע ולספק השירותים שהוזכר בפרוטוקול הישיבה וכן לאומן המופיע, את תוכנו של פסק דין זה ואת האיסור לפיו לפעול בשטח האירוע לצורך הפרדה מגדרית. כן תפעלנה המשיבות להסרת התנאי המגדרי מכל הפרסומים באותם אמצעי פרסום שננקטו על ידן לפרסום האירוע".

"אני מורה למשטרת ישראל שנציגיה יהיו נוכחים באבטחת האירוע, לסייע לכל מי הפונה אליה בטענה או תלונה כי מתבצעת הפרדה מגדרית, למנוע הפרדה שכזו ולהרחיק ממקום האירוע כל אדם העוסק בהפרדה מגדרית בשעת האירוע".

מעיריית עפולה נמסר בתגובה לאתר 'ככר השבת': "מתוך 360 אירועי קיץ שאורגנו לחודשים יולי אוגוסט, ביקשנו להפיק אירוע אחד ענק שמיועד לציבור החרדי שיוכל להנות בהתאם לאורח חייו. צר לנו שבית המשפט אסר זאת, אך נכבד את החלטה. ראש העיר מר אבי אלקבץ ימשיך לפעול להרבות אהבת חינם בין כלל תושבי העיר, ויספק לכלל המגזרים את השירותים המגיעים להם".

את קריאות האכזבה של בנותי, שמעו בכל האזור. "אנחנו לא מגיעות לערב שירה מעורב", אמרה רבקי שלי בת ה-18 ושלי ורותי אחיותיה חרקו שיניים בזעם. "האם יש חילוני אחד, אחד, שמעוניין להגיע להופעה של מוטי שטיינמץ?", תהתה שלי שלנו, ילדה בת 14 שבסך הכל רצתה לשמוע את הזמר החסידי, בעל קול הזמיר, ששר שירי נשמה בעגה חסידית.

סבא וסבתא יבטלו את השתתפות קבוצת הנכדות שלהם בהופעה של שני זמרים חרדים אותנטים, רק בגלל שבמדינת ישראל מדברים נגד 'מדינת הלכה', כשבפועל פועל בית המשפט לכפות על מאות אלפי חרדים אורח חיים זר להם, בכפייה, באלימות משפטית טהורה ופשוטה.

מוטי שטיינמץ מופיע רק בפני צעירים חרדים. שום חילוני לא משתתף בהופעותיו. חצי מהרפרטואר שלו מושר באידיש חסידית עסיסית וחציו השני- בעברית חסידית. צעירים וצעירות חרדים נהנים עד הגג מהופעותיו. חילונים? ממש לא. עירית עפולה טוענת שהקצתה 360 (!)אירועי קיץ לכלל האכלוסיה בעפולה ואילו המגזר החרדי בעיר, המונה כמה מאות משפחות, זכה לאירוע אחד, שגם אותו ביטלתם כעת, שופטים נאורים שכמותכם. שטיינמץ וחיים

ישראל לא יופיעו בניגוד לאורח חייהם, הדוגל בהפרדה בהופעות בין גברים ונשים. גם אם שטיינמץ וישראל יחליטו להופיע בהופעה מעורבת, הם יופיעו מול קומץ אנשים, במקרה הטוב. מאות מזמיני הכרטיסים, חרדים שבסך הכל רצו להנות מהופעה מוזיקלית חרדית טובה, יצביעו ברגלים. הם לא יגיעו להופעה.

בנותי חשות שישראל של 2019 דומה מאד לישראל תחת הכיבוש היווני של שנות המכבים. "מתי בית המשפט יחליט שאסור למול תינוקות יהודים, בלי הסכמה בכתב מהתינוק עצמו?"..., שאלה בתי באכזבה גלוייה.

מתי, באמת?

*הכותב הוא מחנך בישיבה חרדית במרכז הארץ.

....קצרים

/ מאת הרב שלמה הלוי שליט"א

"ארץ אשר לא במסכנת תאכל בה לחם"

נשאלת השאלה:

מה החידוש כאן? הרי ברור שלאחר כל הברכות לא יהיה שם עוני ומחסור?

והתשובה לכך:

אלא, דרכו של עולם שהעני אוכל פת בלבד ואילו עשיר מלפת הפת במאכל כלשהו כדי להוסיף טעימות לפת.

לפיכך אמרה תורה, כי לחמה של ארץ-ישראל יהא כה משובח וטעים, עד שאפילו העשיר יאכלנו כפי שהוא ללא צורך במאכל נלווה...

"והיה אם שכח תשכח את ה' אלוקיך"

כידוע **"והיה"** הוא לשון שמחה.

וכך האדמו"ר ר' ישראל מרוזין ביאר את הפסוק:

אם שכוח תשכח את ה**"והיה"** - היינו את השמחה, ותהא שרוי בעצבות, הרי שבסוף **"תשכח את ה'אלוקיך"**.

עצבות גוררת שכחת הבורא. ואם לא זו בלבד שתשכח, אלא עוד תשמח על כך ששכחת את ה' אלקיך, אזי **"העידותי בכם היום כי אבד תאבדון"** - ברור שלא תהא לך תקומה עוד...

"ברוך תהיה מכל העמים לא יהיה בך עקר ועקרה"

מצינו במדרש, שלפיכך הייתה רבקה עקרה, כדי שלא יאמרו אומות-העולם כי ברכתם אשר ברכוה: "אחותנו את היי לאלפי רבבה", היא אשר השפיעה עליה ללדת בנים.

אומר אפוא כאן הכתוב:

"ברוך תהיה מכל העמים" - אף כי כל העמים יברכוך, בכל זאת לא יהא בכך משום מניעה לפריונך ורבייתך, ו**"לא יהיה בך עקר ועקרה"** - שלא יושם לב לזה שיאמרו כי הדבר הוא בזכות ברכתם...

"כי תאמר... איכה אוכל להורישם לא תירא מהם"

ביאר ר' לוי יצחק מברדיצ'ב:

הפחד כשלעצמו הוא זה אשר מביא את האסון, ולכן העיקר הוא שלא יפחד ואז ינצח, **"כי תאמר רבים הגויים ההם איכה אוכל להורישם"**?

העצה היא **"לא תירא מהם"**, ואם כה תעשה אזי תוכל להורישם.

"את המשפטים האלה"

נשאלת השאלה:

מדוע הזכיר כאן הכתוב רק "משפטים" ולא גזירות וחוקים שהם ללא טעם?

והתירוץ הוא:

כיוון שבני-ישראל בהיותם במדבר נחשבו ל-"דור דעה", במשך ארבעים שנה עמדו בניסיונות קשים עד מאוד, ומצוות התורה נעשו חלק מן ה"אני" שלהם, כך שאפילו החוקים שהם ללא טעם היו להם למשפטים.

ומכיוון שהגיעו להשגה נעלה ביותר, כלל לא היו מסוגלים להבין אחרת ונפשם הגדולה השיגה גם את החוקים כמו משפטים.

שו"ת קיץ הרב שבתי יגל / הכולל הקהילתי רעננה

כשהכול פועל אוטומטי

שאלת יצחק גרוסמן - גדול, פתח תקוה: בעת טיול קבוצתי באירופה מצאנו את עצמנו כלואים במלון בשבת משום שדלת הכניסה הראשית נפתחה ונסגרה אוטומאטית באמצעות עין חשמלית. שמתי לב שגם בחדרי השירותים, מפיגי הריח פועלים באופן אוטומאטי, ובאופן כללי כמעט הכול היה אוטומאטי ובלתי נשלט. האם יש פתרון הלכתי למציאות הזאת הקיימת כבר בכל העולם? (לא בכל מדינה יש בתי מלון יהודים וכו')

תשובה: אכן זו מציאות הגורמת להרבה שאלות הלכתיות וחשש לחילולי שבת, ולכן ראוי לכל יהודי לשים לב בזמן שמתכנן את נסיעתו, לקבוע את שהותו בבית מלון או אכסניה שאין בהם את החששות הנ"ל ואף אם הם ברמה פחות טובה, ואדרבא בכך מכבד את השבת, שנמנע מחשש חילולי שבת[א].

אמנם כשאין אפשרות אחרת, ומוכרח הוא ליסע, או שהוא כבר נמצא בשבת בבית מלון שכזה ורק כעת שם לב לבעיות הנ"ל, יש לכמה מהמצבים הנ"ל פתרונות הלכתיים הנכונים לשעת הדחק כגון זו וכמו שאפרט לקמן.

באשר לדלת הראשית של המלון הנפתחת על ידי עין אלקטרונית: ימתין עד שיעבור שם גוי, וכשהגוי עובר בפתח ימהר גם הוא להיכנס, וייזהר שלא ייכנס אחריו כשהדלת מתחילה להינעל, וכך ינהג גם באשר ליציאה מבית המלון.[ב]

באשר לדלת הכניסה לחדר הנפתחת ע"י כרטיס מגנטי: אם אין אפשרות לפתוח את החדר על ידי מפתח, יוכל לרמוז לגוי ברמז שאינו ביטוי של ציווי לפתוח עבורו את הדלת[ג], וכגון שיאמר לו 'איני יכול להיכנס לחדר'.[ד]

אפשרות אחרת היא לנסות להדביק את מקום המנעול בסרט דביק מערב שבת באופן שהדלת לא תינעל, אך כמובן החיסרון בזה הוא ברור, שיש חשש גניבה וכדומה.

באשר לבית הכיסא: הנה מצוי שמלבד מפיגי הריח הפועלים בעת יציאתו, גם המים יורדים באופן אוטומאטי כשעוזב את המקום, והנה אם הוא כבר נמצא שם ורק אז מתבררת לו מציאות זו, יש מקום להקל שיוכל לעזוב את המקום, משום שהוא פסיק רישא דלא איכפת ליה[ה] באיסור דרבנן[ו], המותר במקום הצורך[ז].

אך אם כבר קודם כניסתו היה מודע לבעיות הנ"ל, לכתחילה יחפש מקום אחר ללא החששות הנ"ל, ואם אי אפשר, יש מקום להתיר להיכנס מטעם הנ"ל, וכן משום כבוד הבריות.

אמנם מצוי שבכניסתו לשם נדלק האור באופן אוטומאטי, ויש לשים לב לכל זה[ח].

ומלבד חששות אלו ישנם חששות נוספים בפעולות חשמליות נוספות הנגרמות בפתיחת דלת החדר, בפתיחת דלת המרפסת או החלון ובסגירתם, כגון בהדלקת המזגן והתאורה ובכיבוי, ויש לתת את הדעת על כך. וישנם בתי מלון שהמערכות החשמל ומיזוג האוויר אינן מופעלות באמצעות חיישן (גלאי נפח) אלא על ידי הנחת הכרטיס המגנטי בתוך בית קיבול המותקן לכך. והעצה בזה היא להניח אחד משני הכרטיסים במקום הנ"ל למשך כל השבת[ט].

א - עיין דוגמה לדבר בביאור הלכה סימן ר"נ ד"ה 'כי זהו כבודו'.
ב - אורחות שבת חלק ג' פרק כ"ו סעיף כ"ו והערה ל"ט.
ג - שמירת שבת כהלכתה חלק א' פרק כ"ג סעיף ס"ח (במהדורה השלישית שיצאה כעת לאור) דיש פוסקים הסוברים ד'יצירת פתח' אינה נחשבת להנאה, וזו גם עצה לדלת הראשית של המלון.
ד - ואם אינו מבין, יש מקום להקל אם הוא צורך גדול ויש בדבר ביטול 'עונג שבת', ולצוות על הגוי בפירוש שיפתח עבורו את הדלת דהוא שבות דשבות במקום צורך גדול ומקום מצווה אמנם לשיטת החזו"א הוא אמירה לנכרי באיסור דאורייתא. וכמובן שלא יוכל לצאת ולהיכנס לחדר מספר פעמים כאוות נפשו על ידי עצה זו, אלא אך ורק במקום צורך גדול כדלעיל, וצריך ליזהר מאד בכל זה.
ה - נראה לענ"ד ברור דזה נכלל בגדר 'פ"ר דלא איכפת ליה' וכמו 'ארעא דחבריה', ואף לסוברים דשפיכת מים בגינה ציבורית (בדרך של פסיק רישא) נחשבת כפ"ר דניחא ליה, מ"מ כאן שהוא רק אורח שם לכמה ימים, וכן שכמה רגעים אחריו ייכנס שם גוי וינרום הוא להפעלת מפיגי הריח וירידת המים, הוי כפ"ר דלא איכפת ליה.
ו - עיין שו"ת מנחת יצחק ח"ג סימן כ"ג.
ז - כמבואר במשנה ברורה סימן שט"ז ס"ק ה', וסימן שכ"א ס"ק נ"ז ושעה"צ שם אות ס"ח, וכן יש לומר שיש בזה פגם בכבוד הבריות להשאר שם כל השבת-שש"כ פרק ל"ב הערה קכא[*])
ח - ואם היא תאורה שיש בו הבערה (חוט להט) לכאורה אין היתר דהוא פ"ר באיסור דאורייתא, אך אם התאורה היא בלי הבערה, אולי יש מקום להקל במקום שנוגע לכבוד הבריות, והדבר תלוי בשאלה שנחלקו בה האחרונים האם בהפעלת תאורה כזו יש איסור דרבנן או איסור דאורייתא. ומן הסתם בד"כ אפשר למצוא מקום אחר.
ט - מתוך שמירת שבת כהלכתה שם, ואורחות שבת שם. ומערכות המופעלות על ידי גלאי נפח יתכן שיוכל לנטרלם על ידי כיסוי הגלאי במגבת וכדו'.

סיפור לשבת

הלוואי ישמע ה' בקולי

/ ר' זכריה גלזמן [אלקנה]

"וידעת, עם-לבבך: כי, כאשר ייסר איש את-בנו, ה' אלוהיך, מייסרך... וגומר' ושמרת, את-מצוות ה' אלוהיך, ללכת בדרכיו, וליראה אותו. כי ה' אלוהיך, מביאך אל-ארץ טובה: ארץ, נחלי מים-עיינות ותהומות, יוצאים בבקעה ובהר. ארץ חיטה ושעורה, וגפן ותאנה ורימון; ארץ-זית שמן, ודבש. ארץ, אשר לא במסכנות תאכל-בה לחם-לא-תחסר כול, בה;... וגומ' ואכלת, ושבעת-וברכת את-יהוה אלוהיך, על-הארץ הטבה אשר נתן-לך. "פסוקים אלו שבפרשת עקב היו מסומנים בעיפרון ובשולי הדף כתוב היה באידיש "טאטא זיסר, מתי? הלוואי ונזכה ונחיה וניראה."

*

לאחר פירוק ברית המועצות ה"פסטרואיקה", הוזמנה ישיבת "עטרת ישראל" בנשיאות הרה"ג ברוך מרדכי אזרחי שליט"א להקים מחנה בני תורה ביורמולה, עיר נופש בליטא. נאספו שם מרחבי ברית המועצות כשלוש מאות בחורים מצוינים ממוצא יהודי. שיאו של המחנה היה בעשרות בחורים שנימולו ושבו למקורם היהודי. זכיתי לקחת חלק במסע כמדריך להכרת ארץ ישראל ונופיה, באמצעות שקופיות מתורגמות לרוסית. כששבנו למלון, לאחר סעודת שבת, התלוו אלינו זוג יהודי מקומי שהיו בין אורחי המחנה. יהודים שגדלו וחנכו כקומוניסטים, ומלבד מוצאם היהודי לא ידעו מאומה על יהדות. כשנודע להם על המחנה המיוחד, התעוררה בהם רוח חיים ובאו להידבק בנו.

לובה, מורה למתמטיקה גבוהה באוניברסיטה בלטביה. בעלה, וניה, קצין גבוה בדימוס, מראשי מערך הטילים הבליסטיים בצבא הרוסי. דוברי אידיש מצוינת ואנגלית. התיידדנו מאוד. הזמנו אותם לביתנו שבאלקנה. הם נענו להצעה והפתיעו אותנו ושהו בביתנו ימים אחדים.

ללובה ולווניה שפירא שני בנים: איגור, עורך דיין למשפט בין לאומי, וסשה, מסעדן במוסקבה הנשוי לאישה נוכרייה. כשלובה ראתה בליל שבת את אשתי מדליקה נרות, חלשה דעתה החלה לרעוד ושאלה במבוכה "האם מותר גם לי להדליק נרות שבת?". למה לא, שאלנו? לובה סיפרה שהיא זוכרת את סבתה כשהיא מדליקה נרות שבת ומכסה את עינייה. תמיד קראה לה "משומדת" ו"שיקצה". הוריה אבדו בסיביר וסבתה גידלה אותה. היא לחשה לרעייתי "התפללתי שיהיו לי ילדים יהודים כמו בארץ ישראל".

השבת עברה עלינו בנעימים בשיחות נפש ובשירה. למחרת בבוקר, לאחר תפילת השבת בבית הכנסת אשל באלקנה, ביקש וניה לאפשר לו להיות בבית הכנסת ביחידות. במוצאי השבת, קרוב לחצות, חזרנו יחד לבית המדרש באשל, ישבתי בצד, רק מנורת נר התמיד דלקה, וניה היה קשוח, אך הוא טמן את פניו בפרוכת, גנח והתייפח שעה ארוכה. "הלוואי ישמע ה' בקולי", אמר לי, "הרי אני כמעט גוויי". ואכן נשמעה תפילתו.

בתחילת ביקורנו בירמולה מצאתי בגניזה, של מה שהיה פעם בית כנסת וכיום הוא מרכז ספורט ומוזיקה, בארון ישן שבאחד החדרים, חומש מרופט דהוי ומתולע. על העמוד האחרון בחומש היה כתוב בכתב יד רהוט ומהודר שמות בני המשפחה שנולדו ותאריך לידתם. שמרתי את החומש בין חפציי למזכרת מהמסע ביורמולה, הראיתי לווניה את החומש הוא ביקש לקחתו עמו. לתדהמת כולנו נתברר לו שזה החומש של סבא שלו ,"הרב שפירא", אשר בכתב ידו נרשמו השמות בחומש.

ואכן, בתחתית הדף הופיע גם שמו של וניה שפירו, שמו ותאריך הולדתו אך הוא כתוב בשמו העברי "וונוולה - זאב."

אכן תפילתם של וניה ולובה נשמעה. איגור בה לארץ בענייני משרדו, הכיר פקידה בכירה ונשא אותה לאישה. הם גרים בירושלים והקימו משרד חשוב לסחר בין לאומי. אשתו של סשה התגיירה. הם אומנם נשארו במוסקבה אך הם התקרבו ליהדות וברשותם מסעדה כשרה באחת ממוסדות חב"ד.

הלוואי וכולנו נזכה ונחייה וניראה. ■

שביבים / שאול שיף

הגה"צ רבי אהרן טויסיג שליט"א על כוחה של מחמאה

בשבת מברכים של חודש מנחם אב תשס"ד, שהיתי במירון על יד קבר התנא הקדוש רבי שמעון בר יוחאי. לאחר התפילה בציון, נגש אלי יהודי, שלא הכרתי ולא ראיתי מעולם ואמר לי בקול נרגש: "שלום עליכם! שמעתי מאחד היהודים כאן, כי אתה אומר דרשות ברבים. אני רוצה לספר לך מעשה בלתי שגרתי שחוויתי על בשרי לפני כשבועיים". היהודי החל לספר את סיפורו בסערת נפש בלתי נשלטת:

"אני גר בלונדון. ה' יתברך השפיע עלי עושר רב, ובלי עין הרע אני בעל רכוש גדול ונכסים לא מועטים. לפני כשבועיים יצאתי בעת לילה מבית הכנסת בחיפזון, כשבכיסי מונחת חבילת שטרות עבה המכילה סכום עצום. צעדתי בחיפזון ברחובות לונדון, ומיהרתי לביתי. כאשר עברתי ברחוב צדדי וחשוך, הסתערו עלי לפתע שני גויים גברתנים, מגודלי שרירים, שצעקו לעברי את המשפט העתיק השגור על לשונם של שודדים ורוצחים: 'או הכסף או הנפש!' על פי הגיון הבהיר הייתי צריך להשלים עם הפסד הממון ולהגיש לשניים את חבילת השטרות באופן מידי ללא דין ודברים. אל תשאל אותי שאלות מיותרות, כי אין לי כל דרך להסבר מדוע פעלתי באופן הבא. ככל הנראה הקב"ה כיוון את צעדי ונטע במוחי את הרעיון המופרך. אינני יודע מהיכן שאבתי את הכוחות, אבל במקום להושיט את חבילת השטרות לשני הגברתנים, פניתי לגדול שבהם, שנראה כמי שיוזם את השוד, ושאלתי: 'מה אתה רוצה ממני? לשם מה אתה צריך את הכסף שלי?! השודד ההמום מההעזה הבלתי מוסברת שגילתי, נרתע לרגע קט, ואחר כך השיב בקול גס: 'אנחנו רוצים ללכת עכשיו למסבאה קרובה, לקנות יין וויסקי, לשתות ולהשתכר עד כלות הנשמה. תן כבר את הכסף!'

'האמת שאתה נראה לי אדם מאוד הגון ועדין', ציינתי, 'אם זו הסיבה, הנה אני מוציא לך עכשיו שטר של עשרים לירות שטרלינג, לך ותשתה כאוות נפשך!' אל תשאל כיצד צץ במוחי רעיון כה מוזר, כאשר על פניו הייתי אמור לאבד עשתונות ולהתמוטט ברגע אחד. ה' יתברך פשוט שם בפי את המילים הנכונות. הבריון חטף את השטר שהושטתי לעברו, והסתלק עם חברו מהמקום בלי לומר מילה! באותו לילה פניתי לרב בית הכנסת שבו אני מתפלל, וגוללתי באזניו את החוויה יוצאת הדופן והמופלאה שעברתי. הרב שמע את הדברים ופסק: "ניצלת ממוות לחיים, מחר בבוקר תבוא לבית כנסת ותברך ברכת 'הגומל'! ניתן היה לחשוב כי בכך הסתיים הסיפור, אבל האמת שהוא טרם התחיל! אני אדם עסוק מאוד, המסחר הבלתי פוסק והעסקים הקדחתניים תובעים את מרבית שעות יומי, ולמרות זאת אני משתדל מאוד לקום בכל יום לפנות בוקר וללמוד דף גמרא בחברותא, כדי שלכל הפחות אתחיל את סדר יומי העמוס בלמוד תורה. שלושה ימים לאחר ניסיון השוד, צעדתי לפנות בוקר לעבר בית הכנסת. הרחוב היה אפל, אך גם בחושך הצלחתי להבחין בצללים של יהודים המסתובבות לפני בית הכנסת. תוך כדי כך, קלטתי מזווית עיניי גוי רחב גרם המתקרב לעברי. אין לתאר את החרדה שחשתי באותם רגעים. המחשבות התרוצצו במוחי. 'האם באים לשדוד אותי פעם נוספת? מי יודע אם הפעם יסתיים הענין בשלום, כפי שאירע בפעם הקודמת?!'

הגוי הענק ניגש אלי ושאל: 'זה אתה, נכון? זה אתה!' תוך כדי כך, אזרו המתפללים אומץ והתאספו סביבנו. התברר כי הגוי הזה ממתין במקום, ובמשך עשרים דקות תמימות הוא ניגש לכל יהודי שפונה לעבר בית הכנסת, מתבונן בו מקרוב, ומנסה לזהות האם פניו תואמות לפני האיש אותו הוא מחפש.

המתפללים היו נתונים באימת מוות. ה' ישמרנו, מה הוא רוצה, מה הוא עלול לעשות?! אבל הגוי המשיך בדבריו. 'לפני שלושה לילות, אני וחברי התנפלנו עליך ודרשנו ממך באיומים את כספך'. התחלתי לרעוד, אולי העבריין שמע כי אני אמיד, ובא עכשיו להשלים את המלאכה. 'תראה', הסביר הפושע 'נתת לי שטר של עשרים שטרלינג, כדי שאקנה בו משקאות חריפים, אבל בסוף הוצאתי רק שלוש עשרה לירות שטרלינג. אני רוצה להחזיר לך את העודף, שבע לירות שטרלינג'. 'אומר לך האמת', סיפר הגברתן, 'אני היום בן עשרים ושבע, אבל מאז זוכר אני את עצמי הייתי ילד מופרע וחסר מעצורים ההורים שלי היו אומרים לי תמיד: אתה אפס מאופס, מה יצא ממך?! המורים בבית הספר היסודי היו מטיחים בי פעם אחר פעם: אתה פרא אדם, חדל אישים, לא יצא ממך כלום!

אני לא זוכר שאי פעם, אבא ואמא או אחד מהמורים שלי בבית ספר, אמר עלי מילה טובה. כשראיתי אותך באותו לילה, לאחר שעבר עלי יום קשה, התכונתי לפרוק עליך את עצבי ולרצוח אותך בין אם תסרב לתת את הכסף, ובין אם לא! אבל כשאמרת לי כי אני נראה אדם עדין והגון היתה זו הפעם הראשונה בימי חיי, שבה שמעו אזני בן אדם כלשהו, יהיה אשר יהיה, שאומר עלי משהו חיובי. החלטתי לקחת ממך את עשרים הלירות ולהחזיר את ההפרש. עכשיו באתי להשיב לך את העודף, הנה קח לך בבקשה שבע לירות שטרלינג! הגוי עב השרירים סיים את דבריו, ולנגד כל היהודים המתאספים פרץ בבכי חסר שליטה כתינוק בן יומו. 'זו הפעם הראשונה שאוזני שמעו כי אני אדם הגון ועדין!' מלמל בגרון חנוק מבעד למסך דמעותיו הנגרות".

היהודי העשיר סיפר לי את המעשה במערת רבי שמעון בר יוחאי, ופרץ גם הוא בבכי נרגש. הוא לא יכול היה להירגע ואמר: "אתה לא מכיר אותי, אני איש עסקים אינני נוטה לרגשנות יתרה. אבל מאז חלפו שבועיים, והמאורע הזה אינו מפסיק להדהד בראשי. אתה הרי מרצה ברבים, אז הנה, ספר לכולם מהו כוחה של מילה טובה, אפילו היא נאמרת לגוי נטול מצפון, שאינו מהסס לשדוד ולרצוח נפשות!"

היהודי סיים את סיפורו המפתיע, ותוך כדי כך, אולי בזכות התנא הקדוש רבי שמעון בר יוחאי, נצנץ במוחי הרעיון כי שמא זה הפשט, בהנהגתו המיוחדת של רבי יוחנן בן זכאי, שאף על פי שלא הלך ד' אמות בלא תורה ותפילין, אמרו עליו שלא הקדים לו אדם שלום מעולם, ואפילו נוכרי בשוק (ברכות יז).

(מתוך כבודם של ישראל)

כמו זכור ושמור

הרב הצדיק רבי הירש מרימנוב היה נקרא בשם 'רבי הירש משרת', כי מקודם היה משרת בביתו של רבו וקודמו, הצדיק רבי מענדל מרימנוב. נזדמן פעם שהצדיק רבי הירש התראה עם אחד הגדולים שבדורו, ושאל אותו גדול את רבי הירש לפירוש דברי רש"י בברכת כהנים: "כה תברכו את בני ישראל אמור להם - אמור כמו: זכור ושמור" (במדבר ו,כג). השיב לו הצדיק: כששימשתי את הצדיק רבי מענדל מרימנוב אירע פעם אחת, שכבר הגיע יום החמישי ובבית לא הייתה אף פרוטה לצורכי השבת. הרבנית ביקשה ממני, שאלך להצדיק ואשאלו מה לעשות. אך כשנכנסתי לחדרו וראיתי את גודל התעסקותו ודבקותו בעבודת ה', לא מלאני ליבי להטרידו, וחזרתי לאחוריי. הגיע יום החמישי בערב, והרבנית התחילה להציק לי שאלך סוף סוף להזכיר להצדיק שאין כל מאומה לשבת. הלכתי ושוב ראיתי שהוא עסוק בתורה ועבודה בהתלהבות ובדביקות, ושוב לא יכולתי להפסיקו ולהטרידו. כשהגיע יום השישי בבוקר, ובבית עדיין אין דגים ולא בשר ולא כלום, נכנסתי שוב לחדר הצדיק ואז אמר לי הצדיק מעצמו: "לך וקח את הקדרה שמבשלים בה דגים, תשים לתוכה מים, ותשפות אותה על האש. וכך תעשה גם בקדרה של הבשר ושל שאר תבשילי השבת". תמהתי ואמרתי: "רבי מה נבשל באותן הקדרות, הלא אין דגים ואין בשר"? השיב לי הרבי: "כתוב בתורה: "והיה ביום השישי והכינו את אשר יביאו". אנחנו מחויבים לעשות ההכנה, והשבת כבר תביא בעצמה את מה שצריך". וכך היה. לקחנו את הקדרות, שמנו בהם מים ושפתנו אותן על האש. כעבור זמן מה בא פתאום כפרי אחד, ושאל אם יוכל לשבות אצלנו, כי הוצרך לרגל איזה עניין לשבות בעיר בשבת, ורצונו לשבות בבית הרבי. והוא הביא עמו את כל צרכי השבת ביד רחבה: דגים חיים, ובשר ושומן וכו'. מובן, שברצון רב קבלנו את האורח לשבת, והיה לנו עונג שבת כראוי.

וכך הוא העניין, סיים הצדיק רבי הירש, גם בברכת כהנים: כלום הכהנים בכוח עצמם ממשיכים את הברכות? הלא כתוב: "ושמו את שמי על בני ישראל ואני אברכם" (במדבר ו,כז), אלא שהקדוש ברוך הוא ציווה שהכהנים יעשו את כל ההכנות שיש בידם לעשות: יטלו ידיהם, יחלצו נעליהם, יפרשו כפיהם, ויאמרו "יברכך וכו'", ושוב בא אחר כך הקדוש ברוך בעצמו ואומר עתה "ואני אברכם". וזהו שכתב רש"י: "אמור להם, כמו זכור ושמור". ברכת כהנים היא דוגמה להכנת השבת.

(מתוך 'סיפורי חסידים', הרב זוין)

עם גלידה להתקרב ל-ה'

בבין הזמנים היו עושים נכדיו של הגה"צ המשגיח רבי דב יפה זצ"ל "ערב שירה" בחצרו, והמשגיח היה מגיע להשתתף כמה דקות. וכדרכו לרומם כל דבר גשמי, היה מקריא את דברי הטור בהלי יו"ט (תקכ"ט): "ויאמר האדם בלבו בעת שמחתו והנאתו: ואם כך היא שמחת העולם הזה אשר היא הבל כי יש אחריה תוגה וצער, א"כ מה תהא שמחת העולם הבא התמידית שאין אחריה תוגה"... והיה אומר: אם כל כך נעים לאכול ולשיר ביחד - כמה כדאי לנו להשתוקק ולרצות את תענוגי העולם הבא... מספר נכדו: בהזדמנות אחת הבאתי לו גלידה, צחק ואמר: "זה מה שיש לגן עדן התחתון למכור?!". והביא מ'הפלא יועץ' שכשיש אוכל טעים זו סיבה לברך יותר בכוונה ובשמחה, ויותר להודות לה'. ואמר: "אפשר לאכול גלידה ולשקוע בתענוגי העולם הזה, ואפשר בגלידה להתקרב לעבודת ה'!".

תמיד עורר המשגיח שבכל מעשה שאנו עושים, שנראה לפחות לערב בו כוונה טובה לשם שמים, וחשוב מאוד שבמשך הזמן היא תהפוך להיות הכוונה העיקרית. פעם ראה את אחד מנכדיו שחביב עליו לנגן באורגן, ואמר לו: "תכוון לנגן כדי להתקרב אל ה', כמו שדוד המלך ניגן"... (וסיפר שאחד שאל את החזון איש אם ללמוד מוזיקה על מנת להתחזק ברוחניות, והחזון איש הורה לו ללמוד, והוסיף שילמד בצנעה שלא יראו את זה אחרים, שגם הם ירצו ללמוד אך להם לא תהיה מזה תועלת).

כשראה את נכדיו הקטנים משחקים היה אומר להם בחביבות - עכשיו יש לכם אפשרות לזכות במצווה יקרה - לשחק באהבה ובשלום, ולא לצער אחד את השני. בבין הזמנים כשהיינו מתארחים אצלו והיינו נוסעים לים וכדו', היה מחדד לנו בדרך של נועם וכבוד שמטרת הנסיעה לים וכדו' היא כדי לאסוף כח לעבודת ה'.

זכורני שביום שהתרחש הפיגוע הנורא בקו 2, וכל כלל ישראל הרגיש "עת צרה ליעקב", ניגש למשגיח זצ"ל מרביץ תורה חשוב ושאלו האם ראוי לבטל הנסיעה המתוכננת עם בני המשפחה לים, משום שלא ראוי ליהנות בזמן שיהודים שרויים בצער כה גדול. המשגיח השיב: "היות והשהות בים נצרכת לבריאותך, נמצא שהנסיעה לים היא מצווה ואל תבטל זאת". והוסיף ויעץ לו שיספר לילדיו על התלבטותו אם לנסוע לים ועל התשובה שקיבל, ותהיה בכך גם הזדמנות לחינוך הילדים, שמטרת הנסיעה לים היא כדי לקבל כוחות חדשים לעבודת ה' ולא לבילוי גרידא!

באחת השנים היינו ב'קעמפ המוסר' ב"יד בנימין' וניסיתי לשדלו שנלך לים לטובת בריאותו, ולא רצה, והסביר לי: "היום יום הנישואין שלנו, ביום זה אני עסוק בלהודות לה' ולחשב אם אני מקיים את ייעודי - אין לי זמן ללכת לים"... בזמנים אחרים שהצעתי לו ללכת לים, אמר: "אומרים שהולכים לים להתאוורר ולקבל שלוות הנפש, ברוך ה' גם בלי הים לא חסרה לי שלוות הנפש"...

סיפר, שכשהיה בהבראה בנתניה מטעם 'ועד הישיבות', התפילה בבית ההבראה היתה מדי מהירה לטעמו. "אמרתי להם: אם מצאתם מקור שכשנמצאים בהבראה פטורים לכוון בתפילה, מובן שאפשר למהר, אולם אם אין לכך מקור, אזי להתפלל מהר ולהצליח גם לכוון זה דורש הרבה מאמץ, ואנחנו הרי באנו לכאן כדי לנפוש ולא כדי להוסיף מאמץ"... פעם הוא ראה את נכדו הולך להתפלל מעריב בבין הזמנים בשעה 12:00 בלילה (לפני חצות). הוא היה מזועזע - "איך המתנת כל כך הרבה זמן למעריב?!"

הקפיד מאוד שח"ו לא יפסידו זמן קריאת שמע של רבנו הגר"א, ובשטיבלאך של הישיבה בבין הזמנים לא נתן בשום פנים ואופן שיתפללו אחר זמן קריאת שמע (והיה אומר שאין זו דרך לומר קריאת שמע קודם התפילה, ולשנות מתקנת חז"ל שתקנו סדר לתפילה), ומדי תקופה היה מגיע בעצמו לראות שלא עוברים על התקנה ולא עושים מנין אחרי זמן קריאת שמע. וכשטענו בפניו שיש כאלו שאנוסים, כמדומה שאמר: לא עושים מנין נגד ההלכה, ואם אחד נאנס הוא פטור.

אחד מנכדיו התפלל בבין הזמנים בלא כובע וחליפה. הוא לא העיר לו מיד, רק אחר כך בהמשך היום ניגש אליו ושיתף אותו בדרך אגב ברגשותיו, כאשר המסר היה ברור אך התקבל בדרך כבוד - וכה אמר: "מעניין מאד שגם הרב אלישיב וגם רבי חיים קניבסקי סבורים שעדיף להתפלל ביחידות מאשר להתפלל בציבור ללא כובע וחליפה"...

(גיליון 'דברי אמת' בין הזמנים תשע"ח, נערך ע"י נכדו הרב י.מ. ארנפרוינד)

בסוד שיח

כשם שפרצופיהם שונים
כך דעותיהם שונות

עיצוב ועריכה גרפית:
גיל ויין עיצוב גרפי

נשמח לקבל תגובות
והערות מהקוראים
בדוא"ל: besod@013net.net